

Dönem : 2
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 184

Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin (1 750 000 000) liraya çıkarılması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonlarının raporu (1/263)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 435/5702

5 . 10 . 1966

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 30 . 3 . 1964 tarihli ve 71 - 2250/1033 sayılı yazımız.

Gümrük ve Tekel Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 4 . 10 . 1966 tarihinde kararlaştırılan «Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin 1 750 000 000 liraya çıkarılması hakkında kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

GEREKÇE

Tekel Genel Müdürlüğünün döner sermayesi 7424 sayılı Kanun ile 750 milyon liraya çıkarılmış ise de bununun 28 . 2 . 1962 tarihine kadar ancak 504 837 265,47 lirası ödenmiş ve geri kalan 245 162 734,53 lirası henüz ödenmemiştir.

Halbuki 1958 yılı hesaplarına göre tesbit edilmiş olan 750 milyon liralık sermaye ihtiyacı tamamen ödenmiş olsa dahi iş hacminin fevkalâde artmış olması ve her çeşit iptidai madde ve malzeme fiyatlarında o seneden beri husule gelen mühim nisbettteki yükselmeler ve bilhassa işçi ücretlerindeki artışlar dolayısıyla ihtiyacı karşılayamaz bir hal almıştır.

İş hacmindeki inkişaf ve fiyatlarda yükselmeler neticesi olarak idarenin elinde bulundurmaya mecbur olduğu stok miktarı ve bedelleri de bittabi artmış bulunmaktadır.

İdarenin bugünkü döner sermaye malî imkâmı 504 837 265,47 liralık ödenmiş döner sermayeye ilâveten 1957 - 1960 yıllarından Hazineye borçlu kalınan cem'an 615 091 570,10 lira ile mütaakıp yıllarda vukubulan borçlanmalar ve gerek idare ihtiyacı ve gerekse destekleme tütün alımları için Hazinece verilen açık veya bonolu kredilerden ibaret bulunmaktadır.

Bu suretle yapılan hesaplara göre Tekel İdaresinin bugünkü şartlar altındaki (kullandığı kaynaklar) döner sermaye ihtiyacı, aşağıda müfredatı gösterildiği üzere 1 750 000 000 lira olarak tesbit edilmiş ve bu sebeple döner sermayesinin bugünkü ihtiyaçlara cevap verecek miktara iblâğı için 7424 sayılı Kanununun tadili elihetine gidilmek zarureti hâsıl olmuştur.

Halen Tekel Genel Müdürlüğünün 1957 - 1960 yıllarından Hazineye olan borcunu teşkil eden 615 091 570,10 lira ve 1965 yılından kalan 259 702 861,57 lira kâmilen döner sermayeye aktarılmak suretiyle mahsubu ve geri kalacak 370 368 302,86 liranın da her yıl Genel Müdürlük Bütçesine konulacak ödenek ile temin olunur.

Bu suretle İdarenin sermaye kifayetsizliği sebebiyle mâruz bulunduğu malî tazyik kısmen kaldırılmış olacak aynı zamanda idare bilânçolarında seneden seneye arta gelmekte olan Hazine borçları tasfiye edilerek ve neticede her yıl bütçeleriyle Hazineye verilmesi derpiş edilen hisselerinin de zamanında gönderilmesi suretiyle vâridatın günü gününe Hazineye intikali sağlanmış olacaktır.

1963 yılı Bütçe tahminlerine göre öner sermaye ihtiyacı döküm listesi

1. Paralar :

Merkez ve taşra teşkilâtı kasaları ve bankalarda bulunan asgari miktarlar yekûnu 60 000 000

2. Stoklar :

1 625 140 100

1. Yaprak tütün 1 053 616 500

2. Mâmûl tütün 196 486 400

3. İspirto ve ispirtolu içkiler 93 222 200

a) Rakı 19 490 800

b) İspirto 10 393 600

c) Bira 4 423 600

d) D. içkiler 6 766 000

e) Şaraplar 9 487 200

f) Hammadde ve yarı mâmûl 42 661 000

4. Tuz 7 850 000

5. Çay 90 200 000

6. Kibrit 7 740 000

7. Kahve 23 025 000

8. Ambalâj ve lev. 153 000 000

3. Borçlular ve alacaklılar bakiyesi : 42 589 932

4. Döner sermaye sabit kıymetleri : 21 000 000

5. İştirakler : 1 269 968

1 750 000 000

I - Paralar :

8 . 2 . 1960 gün ve 7424 sayılı Kanunla tezyid edilmiş olan 750 000 000 lira döner sermaye hesabımızda 35 000 000 lira olarak tesbit edilen kasa ve banka mevcudu, aşağıda gösterildiği üzere iş hacminin fevkalâde genişlemiş olduğu ve mülhakat idarelerinden Genel Müdürlüğümüze gönderilen paranın o nisbet dairesinde artmış bulunduğu göz önünde tutularak yolda bulunan paralar da dâhil olmak üzere bu kısım için aşağıda gösterildiği üzere (60) milyon liranın ikâfi geleceği anlaşılmıştır.

Aylık hesaplarımızla göre vasatı olarak mülhakat ve fabrikalarda bulunan : 30 000 000

Merkezde bankalarda ve kasalarda bulunan : 7 000 000

Mülhakatın merkeze, banka ve posta ile gönderildiği irsalâtın takriben yolda bul. 23 000 000

60 000 000

İdarenin iş hacmi

Senesi	Satış bedeli Lira	Bütçe varidatı Lira	Toplam Lira	
1960	1 427 324 848	365 549 559	1 792 874 407	Bilânçoya göre
1961	1 495 668 823	394 687 112	1 890 355 935	» »
1962	1 603 988 061	433 684 834	2 037 672 895	» »
1963	1 762 482 270	486 521 597	2 249 003 867	» »
1964	1 930 624 356	534 952 498	2 465 576 854	» »
1965	2 145 658 042	590 088 858	2 735 746 900	» »
1966	2 426 099 780	696 786 800	3 122 886 580	Bütçeye »

II - Stoklar :

1. — Yaprak tütün :

Harman istikrarını muhafaza için yaprak tütünlerin (2) fermantasyon devresi geçirmesi icabetmekte ve bunun için de (28) aylık bir stok bulundurulması gerekmektedir.

Ancak, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında satış suretiyle bu stokun bir miktar eksileceği göz önüne alınarak elde (24) aylık bir stok bulundurulması kâfi geleceği neticesine varılmaktadır. Bu esasa istinaden 1966 yılı bütçesine göre mamul tütün satışı 43 000 000 kilo olarak hesaplanmıştır.

Bu satış seyrine göre (24) aylık yaprak tütün ihtiyacı fire ve zayıf dâhil (90) milyon kilo olarak tesbit edilmiştir. Bu stokun (45) milyonu işlenmiş ve (45) milyon kilosunun da işlenmemiş olarak kabul edildiği takdirde 1965 mahsulü mübayaa fiyat ve eski yıllardan kalan işlenmemiş yaprak tütün vasatı de nazarı itibara alınarak bunun 914,78 kuruş ve işlenmiş tütün için de mübayaa fiyatına 514,81 kuruş işleme masrafları ilâvesi suretiyle vasatı 1 426,59 kuruş olarak hesabedilmiştir.

İşlenmemiş yaprak tütün :	45 000 000 X 914,78 =	411 651 000
İşlenmiş » » :	45 000 000 X 1 426,59 =	641 965 500
	90 000 000 X 1 170,68 =	1 053 616 500

Cem'an 1 035 616 500 lira yaprak tütün sermayesine ihtiyaç olacağı hesabedilmiştir.

2. — Mamul tütün :

Mamul tütün stok miktarı (1) senelik satışın (3) aylığını karşılayacak bir had dâhilinde bulundurulması icabetmektedir. Mamul tütün satışı yukarıda yaprak tütün bahsinde de işaret edildiği üzere ilerdaki satış inkişafı ile beraber (43) milyon kilonun üstüne de çıkacağı tahmin edilmektedir.

Bu itibarla, bugünkü satışların tahakkuk edeceği duruma göre satışın (3) aylığına isabet eden satış miktarı (11) milyon kiloyu bulmakta ve 1966 yılı Bütçe tahminlerindeki 1 786,24 kuruş maliyet fiyatı üzerinden bu kısım için 196 486 400 liralık döner sermayeye lüzum görülmektedir.

3. — İspirto ve ispirto içkiler :

a) Rakı :

Mamul tütünde olduğu gibi rakılar için de ambarlarda ve yolda dâhil olmak üzere senelik satış (3) aylığını karşılayabilecek miktarda stok bulundurulması zaruri görülmektedir.

1965 bütçe tahminlerine göre 15 000 000 lira litre olarak tesbit edilen rakı satışları, ileride vâki olacak satış inkişafı da göz önünde bulundurulurken senelik satışın 17 000 000 litreyi bulacağı tahmin edilmiştir. Bu esas dâhilinde senelik satışın (3) aylığına isabet eden miktar ise yek-

nesak olarak 14 000 000 litreyi bulduğundan 1966 bütçe tahminlerindeki 487,27 kuruş maliyet üzerinden bu kısım için 19 490 000 lira ile ihtiyacın karşılanabileceği mütalâa edilmiştir.

b) İspirtolar :

Ambar ve yollar dâhil olmak üzere senelik satışın (4) aylığını karşılayabilecek miktarda bir stok bulundurulması zaruri görülmektedir.

1965 bütçe tahminlerine göre 22 000 000 litre olarak hesaplanan satış miktarı ilerdeki inkişaf-larda nazarı itibara alınmak suretiyle 1966 yılında 23 110 000 litre olarak tesbit edilmiştir. Bu esas dâhilinde senelik satışın (4) aylığına isabet eden 7 000 000 litre için 1966 yılı Bütçe tahmin-lerindeki 148,48 kuruş maliyet fiyatı üzerinden 10 393 600 liralık döner sermayeye ihtiyaç görülmektedir.

c) Bina :

Ambarlarda (1) aylık yolda da (15) günlük olmak üzere senelik satışın (1,5) aylığı nisbetin-de bir stok bulundurulması icabetmektedir. 1966 bütçe tahminlerinde senelik satışın 33 000 000 litreyi bulacağı tahmin edilmekte ise de ilerdeki inkişaf-lar da keza dikkate alınarak bira satışının 36 000 000 litre olacağı tesbit edilmiştir. Bu miktarın (1 - 1,5) aylığına isabet eden satış miktarı-nın 4 000 000 litre olacağına göre 1966 bütçe tahminlerindeki 110,59 kuruş maliyet fiyatı üzerin-den de bu stok için 4 423 600 liralık bir sermayeye ihtiyaç bulunacağı neticesine varılmıştır.

d) Diğer içkiler :

Diğer içkiler arasında likör, kanyak, votka, cin stokları bulunmaktadır. Bunların kanyak için uzun bir dinlendirme ameliyesine ihtiyaç bulunduğundan satışın (2) seneliği ve diğer stoklar için de satışın (3) aylığı miktarında bir stok bulundurulması gerekli bulunduğundan bunu karşı-lamak üzere aşağıda gösterilen hesaplara göre 6 766 000 liralık bir döner sermayeye ihtiyaç gö-rülmüştür.

	1966 yılı satış	Ay	Stok miktarı	Vasati maliyet	Tutarı
Kanyak	450 000	24	450 000	790	3 555 000
Votka	1 900 000	3	475 000	265	1 258 750
Likör	405 000	3	101 250	636	643 950
Cin	60 000	3	15 000	694	104 100
Kınakına	4 000	3	1 000	516	5 100
Vermut	300 000	3	75 000	388	291 000
Viski	80 000	3	20 000	4 387	877 400
Malt	45 000	3	11 250	273	30 700
	3 244 000		1 148 500	589.12	6 766 000

e) Şaraplar :

1966 bütçe tahminlerine göre senelik 6 300 000 litredir. Teknik icap dolayısıyla bir senelik satışa tekabül edecek miktarda bir stokun ambarımızda ve fabrikaların küvlerinde bulundurulması icabet-mektedir. Bu miktar şarap için 1966 bütçe tahminlerindeki maliyet fiyatı olan 150.59 kuruş üzerinden 9 487 200 liralık döner sermayeye lüzum görülmüştür.

f) Müskirat hammaddeleri ve yarı mamul :

İçki imalâtı için fabrika ve ambarlarımızda bulundurulması zaruri bulunan :

Kuru üzüm,

İncir,

Anason,

gibi müskirat hammaddelerin mukayesesi ve her sene bu maddeler fiyatlarında vâkı olan fiyat artışları göz önünde bulundurularak ve aynı zamanda artan istihlâki de karşılamak için bu kısma bağlanması gerekli bulunan döner sermaye miktarı 42 661 000 lira olarak tesbit edilmiştir.

4. Tuz :

Teknik zaruret sebebiyle tuzlalarda ve ambarlarda satışın asgari bir seneliği karşılıyabilecek miktarda tuz stokunun bulundurulması zaruri görülmektedir. 1966 bütçe tahminlerinde senelik satış 420 000 ton olacağı hesaplanmış ve döner sermaye tesbitinde bu miktar stokun bulundurulması kâfi görülmüştür. 1966 bütçe tahminlerindeki 15.70 lira maliyet üzerinden bu kısım için 7 850 000 liralık bir sermayeye ihtiyaç olacağı hesaplanmıştır.

5. Çay :

1966 yılı bütçe tahminlerine göre senelik satış 12 400 000 kilo olarak hesaplanmıştır. Normal hallerde (4) aylık stok esasına göre ambarlarımızda bulundurulması gerekli bulunan 4 500 000 kilo çay için 1966 bütçe tahminlerindeki 20.05 lira maliyet fiyatı üzerinden 90 200 000 liralık bir döner sermayeye ihtiyaç görülmüştür.

6. Kibrit :

1966 yılı bütçe tahminlerinde olduğu gibi döner sermaye tesbitinde de senelik kibrit satışı 60 000 sandık olarak hesaplanmıştır. Satış seyrini aksatmamak için ambarlarımızda satışın (6) aylığına tekabül edecek miktarda kibrit stoku bulundurulması icabettir.

Bu itibarla, satışın (6) aylığına isabet eden 30 000 sandık için beher sandık maliyet 258 liradan 7 740 000 liralık döner sermayenin ihtiyacı karşılıyabileceği mütalâa edilmiştir.

7. Kahve :

7424 sayılı Kanunla idare döner sermayesi 750 milyona çıkarılırken kahve ithal ve satışına ait vazife Tekel Genel Müdürlüğüne verilmişti.

Bilâhara 15.6.1960 gün, 4/34 sayılı Kararname ile kahve ithal ve satışını Tekel İdaresine verilmiş olduğundan bu sebeple kahve için de döner sermayeye ihtiyaç bulunmaktadır. 1966 yılı bütçe tahminlerine göre kahve satışı 2 500 000 kilo olarak hesaplanmıştır. Normal hallerde gerek ambarlarda ve gerekse hariçten mubayaasından dolayı elde tutularak (6) aylık bir stok tutarında döner sermayeye bağlanması zaruri görülmektedir. 1966 bütçe tahminlerindeki 18.42 maliyet fiyatı üzerinden 23 025 000 liralık döner sermayenin ihtiyacı karşılıyacağı hesaplanmıştır.

8. Ambalâj ve işletme malzemesi ve levazım :

7424 sayılı Kanunla verilen 750 000 000 liralık döner sermayenin hesaplanmasında ambalâj ve levazım için 105 000 000 liraya ihtiyaç görülmüştür.

Malzeme fiyatlarındaki artış ve diğer taraftan satışların seneden seneye inkişafı neticesinde daha fazla ambalâj ve levazım bedeline ihtiyaç hâsıl olmuştur.

Bu itibarla, evvelki senelerdeki artış nisbeti göz önünde tutularak 1960 senesinde tesbit edilen 105 000 000 liralık ambalâj ve levazım bedelinin 153 000 000 lira ile ancak karşılıyabileceği hesaplanmıştır.

III - Borçlular ve alacaklılar bakıyesi :

Muhtelif senelerin borçlu ve alacaklı hesaplarının verdiği neticelere ve hariçten getirilen mallar için açılmakta olan akreditif bedellerini ihtiva üzere bu kısım için 42 598 932 liralık bir ihtiyaç tesbit edilmiştir.

IV - Döner sermaye sabit kıymetler :

İmalât ve istihsalâtımızın artması ve yeniden çay atelyelerinin açılmasıyla satın alınmasına lüzum görülen demirbaş eşya bedellerini karşılamak üzere 1964 yılı bilânçosunda tesbit olunan 33 825 210 lira döner sermaye sabit kıymetlerinden yapılan amortismanlar 13 710 570 lira tenzil edildikten sonra kalan 20 114 640 liraya her seneki satışlar göz önünde bulundurulurken bu kısma bağlanması iktiza eden döner sermayenin 21 000 000 lira olarak gösterilmesi zaruri görülmüştür.

V - İştirakler :

a) İsviçre'den Tabacco Türk Şirketinde	66 381
b) Kıbrıs Tütün Ltd. Şirketinde	294 000
c) Kıbrıs İçki Fab. hissesinde ki cem'an	909 587
	<hr/>
	1 269 968
	<hr/> <hr/>

liradan ibaret bulunan iştiraklerimiz için bu miktar döner sermayeye ihtiyaç görülmektedir.

1 750 000 000 liranın D. sermaye dökümü :

Ödenmiş sermaye	504 837 265,47
1957 - 1960 Hazine borcu	615 091 570,10
1965 » »	259 702 861,57
	<hr/>
	1 379 631 697,14
Verilmesi icabeden sermaye	370 368 302,86
	<hr/>
	1 750 000 000,00
	<hr/> <hr/>

Gümrük ve Tekel Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Gümrük ve Tekel Komisyonu

Esas No. : 1/263

Karar No. : 5

21 . 12 . 1966

Yüksek Başkanlığa

Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin (1 750 000 000) liraya çıkarılması hakkında kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi.

Gerekçede arz ve izah olunan hususlar, komisyonumuzca da uygun mütalâa edilerek, tasarı aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmesi dileğiyle, Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Gümrük ve Tekel Komisyonu Başkanı

Bolu

Ş. N. Bayramoğlu

Erzincan

N. Giray

Muğla

A. Akarca

Samsun

S. Uluçay

Sözeü

Hatay

T. Köseoğlu

Muğla

İ. Tokinalp

Siirt

H. H. Oran

Balıkesir

M. Zeki Yüceltürk

Samsun

İ. Kılıç

Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Plân Komisyonu
Esas No. : 1/263
Karar No. : 32

9 . 1 . 1967

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, «Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin 1 750 000 000 liraya çıkarılması hakkında» ki kanun tasarısı Tekel Genel Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de katılmasıyla incelendi ve görüşüldü :

Kanun tasarısında 7424 sayılı Kanunla 750 milyona çıkarılmış bulunan Tekel Müdürlüğü döner sermayesinin 1 750 000 000 liraya çıkarılması öngörülmektedir. Bu miktarın 874 794 431,67 lirası Tekel İdaresinin Hazineye olan borçlarına mahsubedilecek, 370 368 302,86 lirası da 1967 yılından itibaren Tekel Genel Müdürlüğü Bütçesine konulacak ödenekle sağlanacaktır. Geniş bilgiyi kapsayan gerekeçyi uygun gören komisyonumuz tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözeü	Kâtip
Aydın	Rize	Sakarya	Bolu
<i>I. Sezgin</i>	<i>E. Y. Akçal</i>	<i>N. Bayar</i>	<i>II. İ. Cop</i>
Bursa	Edirne	Erzurum	Gümüşane
<i>A. Türkel</i>	<i>İ. Ertem</i>	<i>C. Önder</i>	<i>S. Savacı</i>
İstanbul	Kayseri	Kayseri	Niğde
<i>N. Eroğan</i>	<i>A. A. Hacıpaşaoğlu</i>	<i>M. Yüceler</i>	<i>H. Özalp</i>
	Trabzon	Trabzon	
	<i>A. İ. Birincioğlu</i>	<i>A. R. Uzuner</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin
1 750 000 000 liraya çıkarılması hakkında
kanun tasarısı

MADDE 1. — Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesi 1 750 000 000 liraya çıkarılmıştır.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı sermayenin henüz ödenmemiş kısmından 874 794 431,67 lirası, Tekel İdaresinin 1957 - 1960 ve 1965 yıllarından Hazineye olan borçlarının mahsubu suretiyle, geri kalan 370 368 302,86 lirası da, 1967 yılından itibaren Tekel Genel Müdürlüğü Bütçesine konulacak ödenekle sağlanır.

MADDE 3. — Tekel Genel Müdürlüğü döner sermayesinin 750 000 000 liraya çıkarılması hakkındaki 7424 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanları yürütür.

4 . 10 . 1966

Başbakan
S. Demirel
Devlet Bakanı
R. Sezgin

Devlet Bakanı
C. Bilgehan
Devlet Bakanı
K. Ocak

Devlet Bakanı <i>A. F. Alişan</i>	Adalet Bakanı <i>H. Dinçer</i>
Millî Savunma Bakanı <i>A. Topaloğlu</i>	İçişleri Bakanı <i>F. Sükan</i>
Dışişleri Bakanı V. <i>F. Sükan</i>	Maliye Bakanı V. <i>C. Bilgehan</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>O. Dengiz</i>	Bayındırlık Bakanı <i>E. Erdinç</i>
Ticaret Bakanı <i>S. T. Müftüoğlu</i>	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı <i>E. Somunoğlu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>İ. Tekin</i>	Tarım Bakanı <i>B. Dağdaş</i>
Ulaştırma Bakanı <i>S. Öztürk</i>	Çalışma Bakanı <i>A. N. Erdem</i>
Sanayi Bakanı <i>M. Turgut</i>	En. ve Ta. Kay. Bakanı <i>İ. Deriner</i>
Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Kürşad</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>H. Menteseoğlu</i>
	Köy İşleri Bakanı <i>S. O. Avcı</i>